

SİVİL TOPLUM
ÖRGÜTLERİ İÇİN
SAVUNUCULUK
REHBERİ

YİĞİT AKSAKOĞLU

Genişletilmiş 2. Baskı

SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ İÇİN **SAVUNUCULUK** REHBERİ

Hazırlayan

Yiğit Aksakoğlu

Yayıma Hazırlayan

Gamze Göker

Düzeltili

Ayşegül Kanat

İllüstrasyonlar

Ferit Avcı

Grafik Tasarım

Banu Yamak

Hazırlık ve Baskı

Fersa Ofset

Ostim, 36. Sk. 5/C-D Yenimahalle/Ankara

Tel: (312) 386 17 00 | Faks: (312) 386 17 04

Ekim 2009, ANKARA

Bu yayının içeriğinden yazarı sorumludur ve kitabın Avrupa Birliğı'nin görüşlerini yansıttığı düşünülmemelidir.

SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ İÇİN SAVUNUCULUK REHBERİ

1) Savunuculuk nedir?

- a) Kampanya ve lobicilik nedir?
> Küresel Eylem Grubu ve İklim Kampanyası
- b) Savunuculuk faaliyetleri meşru mudur?
- c) Sivil toplum örgütleri politika yapar mı?
> Eğitim Reformu Girişimi ve Eğitimde Haklar Projesi
- d) Politika süreci nedir?
> Jübile 2000 Kampanyası

2) Savunuculuk stratejisi nedir?

- a) Sorun analizi
- b) Üçgen analizi
- c) Strateji hazırlama
- d) Savunuculuk stratejisinin belirlenmesi
- e) Uzun ve kısa dönemli amaçlar ve hedeflerin belirlenmesi
(SMART Analizi)
- f) Aktörlerin tanımlanması
> Gençlik Çalışmaları Birimi ve Gençlik Politikaları Önerileri Geliştirme Toplantısı
- g) SWOT analizi
> Kadın Örgütlerinin Türk Ceza Yasası'na Yönelik Çalışmaları

1 SAVUNUCULUK NEDİR?

Savunuculuk, sivil toplum örgütlerinin (STÖ) ortak bir çıkar için herhangi bir kamu politikasını etkileme girişimidir¹. Karar vericileri etkileyerek, yasaları veya politikaları toplumdaki dışlanmış kesimler lehine değiştirmek için, bilgiyi stratejik olarak kullanma süreci olarak da tanımlanabilir². Savunuculuk, politika veya yasa değişiklikleri talep etmeyi veya yapılan değişikliklere katkıda bulunmayı amaçlar.

Politika ve yasa değişikliklerinde karar vericiler önemli bir konumdadır. Karar vericiler, yerel, bölgesel, ulusal veya uluslararası düzeyde; atanmış ya da seçilmiş kişiler olabilir. Örneğin bakanlar ve milletvekilleri ulusal düzeyde seçilmiş karar vericilerdir. Valiler ve kaymakamlar ise merkezî iktidar tarafından atanmış, yerel düzeydeki karar vericilerdir. Çözmeye çalıştığınız sorun için ulusal, yerel ve uluslararası düzeylerde, atanmış veya seçilmiş karar vericileri etkilemeniz gerekebilir.

Savunuculuk faaliyeti yürütürken örgütler farklı yaklaşımlar benimseyebilir. Bunlardan bazıları kamu çıkarları için savunuculuk, insan merkezli savunuculuk ve katılımcı savunuculuk olarak sınıflandırılabilir³.

- > Kamu çıkarları için yapılan savunuculuk, özellikle yasalarda değişiklik yapmayı amaçlar. Lobiciler ve medya uzmanları gibi profesyonellerle yürütülen, büyük ölçekli kampanyalar düzenlenen, geniş kamu çıkarları için kamu kaynaklarını yönlendirmeyi amaçlayan savunuculuk yaklaşımıdır. Bu tür savunuculuk faaliyetlerine Uluslararası Af Örgütü ve Greenpeace'in çeşitli alanlarda yürüttüğü çalışmalar örnek verilebilir.
- > İnsan merkezli savunuculuk, politikanın bir uzmanlık alanı olmadığı fikrinden hareketle, özellikle yoksul ve toplum dışına itilmiş kişilerin, hayatlarını doğrudan etkileyen konulardaki politikaları etkileyebilmeleri için güçlendirilmesini amaçlar. Bu savunuculuk yaklaşımına, aşağıda incelenecek olan, *Jübile 2000 Kampanyası*'nın gelişmekte olan ülkelerin borçlarının silinmesi için yürüttüğü çalışmalar örnek verilebilir.
- > Katılımcı savunuculuk ise demokratik yönetişimin, devletler kadar vatandaşların da görevi olduğu fikrinden hareketle, sivil toplumun farklı kesimlerini karar alma süreçlerine dâhil ederek, kamusal alanın ve yurttaşlığın sınırlarını genişletmeyi hedefler. Bu yaklaşıma örnek olarak yolsuzluğu önlemek üzere hükümetlerin şeffaflık ve hesap verebilirliklerini artırarak, katılım mekanizmaları geliştirmelerini talep eden faaliyetler örnek verilebilir.

Savunuculuk faaliyetleri için farklı roller benimsenebilir. Bu roller denetleyici, savunucu ve hizmet sağlayıcı olarak özetlenebilir⁴.

- > Denetleyici olarak sivil toplum örgütleri tespit ettikleri sorunla ilgili politikaları sürekli izlerler. Çocuk hakları ile ilgili olarak çalışan bir STÖ'nün bu konuda çıkarılacak yasayı veya varolan yasanın nasıl uygulandığını sürekli izlemesi bu role örnek olarak verilebilir.
- > Savunucu olarak, örgütler sorunla ilgili öneriler geliştirirler ve bu önerilerin hayata geçirilmesi için faaliyetler yürütürler. Bu tür savunuculuk rolünü yürüten örgütler arasında düşünce üretim merkezlerini sayabiliriz.
- > Hizmet sağlayarak savunuculuk yapmak üzere örgüt ele aldığı sorun ile ilgili çözüm geliştirerek, bu çözümü küçük ölçekte uygulayabilir. Bu şekilde ürettiği modelin daha geniş ölçekte (yerel, ulusal veya uluslararası) yaygınlaştırılması için yürüteceği faaliyetler de hizmet sağlayarak savunuculuk faaliyetleri yürütmek olarak tanımlanabilir. Yargıyla eşgüdüm içinde, muhalif çocuklara yönelik olarak, tutukvelelerinde kurulacak bir izleme komitesi modeli oluşturulması ve daha sonra bu modelin yaygınlaştırılmaya çalışılması bu tür savunuculuk faaliyetlerine örnek oluşturabilir

Örgütler savunuculuk için farklı yöntemler kullanabilir. Bu yöntemler arasında karar vericilerle işbirliği yapmak veya karşı karşıya gelmek sayılabilir. Örneğin çevre örgütlerinin, hassas ekosistemlerin korunması konusunda özellikle yerel yönetimlerle işbirliği yapmaları ve bu yöndeki politikalarını etkilemek için beraber çalışmaları bu yöneme örnek olarak verilebilir. Aynı örgütün hassas ekosistemlerin korunması için bir yasada değişiklik talep etmesi ise, karar vericilerle karşı karşıya gelmesine örnektir. Olumlu bulunan yasa, politika veya programların kapsamadığı faaliyetlerin bir STÖ tarafından yürütülmesi ve dolayısıyla bu yasa, politika veya programın desteklenmesi de bir savunuculuk yöntemidir. Savunuculuk stratejileri ile ilgili bölümde de ele alınacağı gibi, yasa ve uygulamalardan ortaya çıkan sorunlar kadar, toplumda var olan bazı kültürel özellikler de sorunun sebebi olabilir. Dolayısıyla STÖ'lerin kamuoyunu belli konularda bilinçlendirmeleri veya farkındalık yaratmaları da bir savunuculuk yöntemidir. Örneğin kadın örgütlerinin kadına yönelik şiddet ile ilgili olarak yürüttükleri kamuoyunu ve özellikle kadınları bilgilendirme çalışmaları bu kapsamda değerlendirilebilir.

a) KAMPANYA VE LOBİCİLİK NEDİR?

Kampanyalar, ele alınan sorunun geniş bir kitle tarafından desteklenmesi için yürütülen faaliyetlerdir. Karar vericileri geniş kamuoyu desteği ve katılım ile etkilemek için kullanılabilir. İmza toplama, mektup, faks ve e-posta en sık kullanılan yöntemler arasındadır.

Aşağıda yer verilen Küresel Eylem Grubu e-posta, toplantılar ve web sitesi gibi yöntemleri kullanarak iklim değişikliği konusunda en önemli kampanyalardan birini yürütmüştür.

KÜRESEL EYLEM GRUBU ve İKLİM KAMPANYASI

Küresel Eylem Grubu 2005 yılından bu yana uluslararası kampanyalarla paralel olarak iklim değişikliği, nükleer santraller, militarizm ve çok uluslu şirketlere karşı kampanyalar yürütmektedir. Küresel Eylem Grubu ve İklim Kampanyası'nın, 2005'te, iklim değişikliği konusunda dünya çapında harekete geçirilmesi çağırısı üzerine Türkiye Kyoto Protokolü'nü imzalayıp temiz enerjilere yatırım yapmaya başladı. Bu, grubun ilk eylemiydi. Küresel Eylem Grubu 2005 yılından bu yana uluslararası iklim kampanyaları ile birlikte Türkiye'de sokakta güçlü bir muhafef yaratmayı hedefleyen bireylerin katıldığı kitlesel bir kampanya birliğidir.

Küresel Eylem Grubu, açık çağrılar ve herkesin katılımına açık toplantılarda kararlar alınmasıyla işleyişini sürdürüyor. Haftada bir gerçekleştirilen toplantılarda katılımcılar gündemi tartışıp öneriler sunuyor. Kararlar da tartışılarak alınıyor. Toplantılarda her birey kendini temsil ediyor. Ancak Küresel Eylem Grubu her kampanyada dernek, örgüt, aydın, sanatçı veya kurumların desteğini almaya; onların hem kampanyaların aktivisti olmalarına, hem de mitinglere katılmalarına çalışıyor. Demokratik ve birey inisiyatifine dayanan karar alma mekanizması sayesinde Küresel Eylem Grubu'nun tüm katılımcıları eşit söz hakkına sahiptirler. Dolayısıyla her öneri eşit önemde tartışılmaktadır.

Birey inisiyatifini esas alan düzenli toplantılar sonucunda Küresel Eylem Grubu 2005 yılından sonra ilk başladığı günlere oranla ciddi şekilde büyümüştür. 2005 yılında İstanbul'da gerçekleştirilen 1500 kişilik gösteriden iki yıl sonra Kadıköy'de 10 bin kişilik iklim değişikliği gösterileri düzenlemiştir. Bunların yanı sıra düzenlediği "Kyoto'yu İmzala" kampanyasında 400 bin imza toplayarak meclise göndermiştir. Gerçekleşen eylemler ve kampanyanın da etkisiyle Türkiye Hükümeti Kyoto Protokolü'nü imzalamıştır. Hayati önem taşıdığı için herkesin dikkatini çeken iklim değişikliği konusunda, Küresel Eylem Grubu, demokratik ve kapsayıcı kampanyalar düzenlediği için Türkiye'deki iklim hareketinin odağındadır. Küresel Eylem Grubu, önümüzdeki dönemde gerçekleşecek Kopenhag Zirvesi için kitlesel bir baskı mekanizması yaratmak üzere çalışmaya devam ediyor.

Daha fazla bilgi için:

iletisim@kureseylem.org

www.kureseylem.org

Lobicilik ise, savunuculuğun yasaları etkilemeye odaklı biçimidir⁵. Kararların temsilciler tarafından alındığı yerel, ulusal veya uluslararası kurumları etkilemeyi hedefler. Özellikle ABD’de baskı grupları, kişiler, şirketler veya STÖ’ler tarafından kullanılan bir yöntemdir. Kaynakları olan çıkar gruplarının lobi faaliyetleri yürütmesi toplumun bazı kesimlerinin politika sürecinden dışlanmalarına yol açacaktır. Dolayısıyla lobicilik sadece uzmanlar, profesyoneller ya da belli çıkar gruplarının kullandığı bir yöntem olmamalıdır. Lobicilik çok çeşitli çıkarlar ve sorunların çözümü için kullanılmalıdır. Yeterli deneyim ve kitlesel desteği olan aktivistlerin, profesyonel uzmanlardan daha iyi lobiciler olduğu da söylenmektedir⁶. Aşağıda incelenen *Jübile 2000 Kampanyası* ve *TCK Kadın Platformu’nun* çalışmalarında lobi faaliyetleri önemli bir rol oynamıştır.

b) SAVUNUCULUK FAALİYETLERİ MEŞRU MUDUR?

Savunuculuk faaliyeti yürüten STÖ’lerin toplumda yaratacakları dönüşüm, küçük bir grupla sınırlı kalmayacaktır. Etkilenen yasa, politika veya programlar birçok insanı etkileyecektir. Dolayısıyla sivil toplum örgütlerinin savunuculuk yaparken karşılaşılabilecekleri sorunlardan biri bu faaliyetlerin meşruiyetidir. Bir STÖ’nün yürüttüğü savunuculuk faaliyetlerinin meşruiyetini, tek başına örgütün tüzel kişiliğinin olması sağlayamaz. Örgütün resmi olarak kayıtlı olması, politikalar üzerinde yapmak istediği etkiyle doğrudan ilişkili değildir. Dolayısıyla tüzel kişiliği olmayan, girişim, platform ve benzeri oluşumların savunuculuk faaliyeti yürütmesi de meşrudur.

Savunuculuk faaliyetlerinin meşruiyeti ile ilgili olarak farklı görüşlere rastlanabilir. Özellikle yerel örgütlerde savunuculuğun geniş bir üye tabanına dayandırılması kısmen bir meşruiyet oluşturabilir. Fakat aynı örgütün doğrudan temsiliyet iddia etmeden, sadece üyelerine değil, örgütün dışına da hesap verebilir ve şeffaf olması gerekir.

Üyelerini temsil etme iddiasında olmayan örgütler savunuculuk ile ilgili meşruiyetlerini temel değerlerine dayandırabilir. İnsan hakları, çocuk hakları, kadın hakları ve benzeri hak temelli örgütler meşruiyetlerini bu değerlerden yola çıkan haklara dayandırabilir.

Örgütler savunuculuğun meşruiyetini ihtiyaç sahipleri ile kurdukları ilişkilerden kazandıkları deneyim veya uzmanlıklarına dayandırabilir. Fakat deneyim veya uzmanlık da güç ilişkileri doğurabilir. Sıkça rastlanan, uzman görüşlerinin herhangi bir değer içermeyen, siyasî olmayan ve dolayısıyla tarafsız ve doğru görüşler olduğu inancı bu yüzden yanıltıcı olabilir.

STÖ'ler yürütecekleri savunuculuk faaliyetlerinin meşruiyetini içinde buldukları koşullara göre değerlendirmelidir. Sürece özellikle adına hareket edilen kişilerin veya hedef grupların dâhil edilmesi, yaratılacak dönüşümün meşruiyetine katkıda bulunacaktır. Geniş üye tabanı, temel değerler, deneyim veya uzmanlık her bir STÖ'nün savunuculuğunu yürüttüğü konuda bazı temel hareket noktaları verecektir. Bunlar üzerine kurulacak savunuculuk stratejileri de daha tutarlı ve etkili olacaktır.

c) SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ POLİTİKA YAPAR MI?

Savunuculuk faaliyetleri ile ilgili olarak karşılaşılan bir başka sorun alanı da STÖ'lerin siyaset ile olan ilişkileridir. Bu konu ile ilgili olarak, sivil toplum örgütleri siyasete katılmalı mıdır, siyaseti etkilemek bir siyasi katılım biçimi midir gibi bir kaç farklı soru sorulabilir. Bu sorulara cevap ararken, bütün sosyal ilişkilerin ve dinamiklerin siyasî olduğunu unutmamak gerekir. Siyasetin sadece siyasetçiler veya bürokratlara özel bir alan olduğuna inanılması diğer aktörlerin siyasetten dışlanmasını güçlendirecektir⁷. Dolayısıyla STÖ'lerin, içinde buldukları siyasî ortamı göz ardı ederek ele aldıkları soruna çözüm önermeleri mümkün değildir. Bu yaklaşım sorunun çözümüne değil, tekrar üretilmesine neden olacaktır.

Eğitim Reformu Girişimi'nin yürüttüğü Eğitimde Haklar Projesi çerçevesinde çeşitli kişi ve örgütlerden oluşan bir ağ eğitim politikaları ile ilgili olarak çalışmalar yürütmüştür. Aşağıda eğitimde haklar ile ilgili olarak belirledikleri temel sorun alanlarında yürüttükleri çalışmaların özetine yer verilmiştir.

EĞİTİMDE HAKLAR ÇALIŞMA GRUBU

“Eğitimde Haklar” projesi, Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi bünyesinde çalışmalarını sürdüren Eğitim Reformu Girişimi (ERG) tarafından Haziran 2007’de başlatıldı. Çocukların eğitime erişim hakkı ve eğitim süreç ve ortamlarındaki haklarına ilişkin yasal çerçevenin iyileştirilmesi amacını taşıyan çalışmanın başlıca hedeflerinden biri, eğitim ile çocuk ve insan hakları alanlarında çalışan kişi ve kurumlar arasında paylaşım ve işbirliğini güçlendirmektir. Farklı yaklaşımlara ve çalışma alanlarına sahip akademisyen, hukukçu, eğitimci, öğretmen ve sivil toplum temsilcilerini eğitime hak temelli yaklaşım etrafında bir araya getiren çalışma toplantıları ve çalıştaylar, bir yandan projenin daha sağlam temellere oturmasını ve daha başarılı sonuçlara ulaşmasını sağlarken, öbür yandan Eğitimde Haklar Çalışma Grubu’nu yaşama geçirdi.

Eğitimde Haklar’ın ilk geniş katılımlı buluşması Kasım 2007’de gerçekleşti. Temmuz 2009’a kadar, çalışma grubu yedi geniş katılımlı çalışma toplantısı, altı çalışma grubu toplantısı ve dört çalıştayda bir araya geldi. Çalışmalarına eğitim hakkının kapsamını ve Türkiye için öncelikli konuları tartışarak başlayan grup, ileri aşamalarda, proje kapsamında yapılan araştırmaların ve hak arama yollarına ilişkin hazırlanan kılavuzun taslaklarını değerlendirdi; yayın ve web sitelerinin hazırlanmasına farklı ölçeklerde katkıda bulundu. Projenin genel çerçevesi önceden belirlenmiş olsa da, çalışmalar, süreç boyunca katılımcıların sunduğu değerlendirme ve öneriler ışığında gözden geçirildi, projeye yeni çalışmalar eklendi ve katılımcılar ile yeni işbirliği alanları yaratıldı.

Ulusal mevzuatın eğitim hakkı açısından uluslararası insan hakları belgelerine uyumunu değerlendiren raporlarda sunulan mevzuat değişikliği önerilerini ilk olarak Ağustos 2008’de tartışan ve önceliklendiren çalışma grubu, 2009’un ilk yarısında ağırlıklı olarak “Eğitimde Haklar Savunu Dosyası” üzerinde çalıştı. Çalışmalara katılan çoğu sivil toplum örgütü tarafından imzalanan ve orta vadede savunuculuk çalışmalarının başlıca aracı olarak kullanılacak dosya, beş ayrı savunu belgesinden oluşuyor. Her savunu belgesinde, eğitimde haklar çerçevesindeki belirli bir konuda, mevzuat araştırmasında karşılaşılan ilgili bulgular değerlendiriliyor ve geliştirilen mevzuat değişikliği önerileri sunuluyor. Belgelere, çalışma grubunun Türkiye’de eğitim hakkı konusunda ilkelerini ve kaygılarını dile getiren ortak bir bildirge eşlik ediyor. Savunuculuk kapsamında ilk ziyaretini Nisan 2009’da TBMM Çocuk Haklarını İzleme Komitesi’ne gerçekleştiren grubun savunuculuk çalışmalarının Eylül 2009’da hız kazanması planlanıyor. Savunu dosyasının ortakları arasında Ankara Barosu Çocuk Hakları Merkezi, Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi, Bilgi Üniversitesi İnsan Hakları Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi, Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Politika Forumu, Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği, ERG, Gündem: Çocuk! Derneği, Halk Sağlığı Uzmanları Derneği, Helsinki Yurttaşlar Derneği, İnsan Hakları Derneği, Tarih Vakfı, Toplum Gönüllüleri Vakfı ve Uluslararası Çocuk Merkezi bulunuyor.

Şubat 2009’da başlayan “Eğitimde Haklar II” projesi kapsamında da bir araya gelecek olan çalışma grubu, 2008 yılının sonlarında “Eğitimde Haklar Ağı”na dönüşüm fikrini değerlendirmeye başladı. Temmuz 2009’da çalışma grubu, ilk aşamada esnek bir ağ gibi hareket etmeyi sürdürmeyi ve ileride oluşturulacak ağın çalışma alanı, yaklaşım ve işleyiş biçimini süreç içinde belirlemeyi kararlaştırdı.

Daha fazla bilgi için: erg@sabanciuniv.edu.tr www.egitimdehaklar.org

d) POLİTİKA SÜRECİ NEDİR?

STÖ'lerin siyasî aktörler oldukları kabulünden hareketle, bir politikanın nasıl üretildiğinin bilgisi, o politikaları etkilemekte önemli bir araç olacaktır. Politika sürecinin işleyişi ile ilgili olarak iki farklı görüşe rastlanabilir. Bunlardan biri olan doğrusal model, politika sürecinin rasyonel, dengeli, nesnel, analitik ve doğrusal bir problem çözme süreci olduğunu iddia eder. Bu görüşe göre politika süreci gündem veya sorun belirleme, politika belirleme, uygulama ve geri bildirim aşamalarından oluşur⁸.

Yukarıdaki model, süreci doğrusal bir neden-sonuç ilişkisine indirger. Öte yandan, doğrusal modelin tersine etkileşimli model, tarafların politika sürecinin farklı aşamalarında etkili olabileceğini iddia eder. Bu model, özellikle STÖ'lerin politika sürecinde belli bir hareket alanı olduğuna da işaret eder. Bu modele göre politika süreci aslında seçilmiş stratejilerle, alınan kararların uygulanmasından değil, gerçekleştirilmek istenen amaçlarla, ortaya çıkan beklenmedik kazalar ile ortaya çıkar⁹. Sürecin amaçlarla, kazaların kaosu olduğunu, seçilmiş stratejilerle, sözde kararların rasyonel uygulaması olmadığını belirtir.

JÜBİLE 2000 KAMPANYASI

1996 yılında, bazı gelişmekte olan ülkelerin uluslararası borçlarının yıllık gelirlerinin üzerinde olduğu tespitinden hareketle *Jübile 2000 Kampanyası* başlatıldı. İkili anlaşmalarla G7/G8 ülkelerinden veya IMF ve Dünya Bankası gibi uluslararası kuruluşlardan borç almış gelişmekte olan ülkeler, borçlarını ödeyemez duruma gelmişlerdi. Bu borçların faizlerinin ödenmesi, gelişmekte olan ülkelerin eğitim ve sağlık gibi kamu harcamalarından kesinti yapmak zorunda kalmalarına yol açıyordu. Gelişmiş ülkelerden gelen kalkınma yardımları borç ödemesi olarak yine gelişmiş ülkelere geri dönüyordu. Bunun yanı sıra Dünya Bankası ve IMF'nin önerileri de bu soruna bir çözüm getirmiyor, aksine durumu zorlaştırıyordu.

İngiltere'de *Jübile 2000*, 100'den fazla grubu bir araya getirdi. Bunlar arasında kalkınma örgütleri, kiliseler, sendikalar, kadın örgütleri gibi farklı gruplar vardı. Dünyanın çeşitli yerlerinde aynı amaçla 68 koalisyon kuruldu.

Jübile 2000 Kampanyası süresince çok çeşitli faaliyetler yapıldı. Kampanya, ayrıntılı analizler, karmaşık stratejiler, iletişim ve bilgi teknolojilerini iyi kullanarak geniş bir kitle desteği ile G8/G7 ülkelerini etkilemeyi başardı. Sokak eylemleri arasında en başarılısı 1998 yılında İngiltere'nin Birmingham şehrinde yapılan G8 toplantısında 70.000 kişinin toplantı yeri çevresinde oluşturduğu insan zinciri oldu. Medyada geniş yer alan bu eylemden sonra İngiltere Başbakanı Tony Blair, *Jübile 2000* ekibi ile görüştü. Bunun ardından gelen G8 toplantılarında da borçların silinmesi gündemdeydi. Müzik, spor ve din alanlarından Bono, Muhammed Ali, Desmond Tutu ve Dalai Lama gibi isimler kampanyaya destek verdiler. İngiltere dışındaki gelişmiş ülkelerde kurulan koalisyonlar da kendi hükümetlerine borçların silinmesi için baskı yaptılar. G7/G8 sistemini çok iyi bilen *Jübile 2000* kampanyası yürütücülere kamuoyunu sürekli bilgilendirdi. Kredi sağlayan ülkelerin kapalı kapılar arkasında bir araya geldiği Paris Kulübü'nü de kamuoyunda farkındalık yaratarak etkilemeyi başardılar.

1996–2000 yılları arasında faaliyetlerini sürdüren *Jübile 2000 Kampanyası*, dünyanın en güçlü liderlerinin 100 milyar dolarlık borcu silme sözü vermelerini ve borçlu ülkelere yoksullukla mücadele için yeni kaynaklar ayrılmasını sağladı. Sonuç olarak 12 milyar dolarlık borç silindi. *Jübile 2000*'in sayısal başarısının yanı sıra kampanya, özellikle uluslararası finans konusunun gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerdeki algısını değiştirdi. Uluslararası finans, sadece belirli bir kesimin anlayabildiği ve tekelinde olan bir konu olmaktan çıkıp, bu ülkelerdeki milyonlarca insanın da anladıkları, görüş belirterek uzmanları zorlayabildikleri bir konu haline geldi.

(Bu örnek Peter I. Hajnal, *Partners Or Adversaries? The G7/G8 Encounters Civil Society, New Directions in Global Governance? G8's Okinawa Summit Papers, 2000* - <http://www.g7.utoronto.ca/scholar/hajnal20000720/index.htm> ve Ann Pettifor, *Campaigning for Macro-Policy Change: Jubilee 2000* - http://micahchallenge.org/advocacy_resources/documents/86.doc den derlenmiştir.)

2 SAVUNUCULUK STRATEJİSİ NEDİR?

Savunuculuk ile ilgili çeşitli tanımlar, yaklaşımlar ve önemli tartışmalardan sonra savunuculuk stratejilerine değinmek yerinde olacaktır. Strateji kısaca yol haritası olarak tanımlanabilir. Bir A noktasından, B noktasına nasıl ulaşılabileceğini strateji belirler. Dolayısıyla strateji hazırlama, bulunulan durumun tespiti, varılmak istenen yerin tanımlanması ve buraya nasıl varılabileceği gibi parçalardan oluşmalıdır. Stratejinin her bir parçasının nasıl tanımlandığı, zamana, kişilere ve koşullara göre farklılık gösterecektir. Süreç içerisinde kontrol edilemeyen dış faktörlerin etkisinin olacağından da hareketle, tek bir yol haritasından bahsedilemez. Dolayısıyla savunuculuk stratejisi ile ilgili olarak aşağıda yer verilen yaklaşım bir reçete veya kendi başına bir sonuç değil, her örgütün kendi koşullarına göre uyarlanması gereken bir araç olarak algılanmalıdır.

a) SORUN ANALİZİ

Öncelikle ele alınan sorunun analiz edilmesi gerekir. Sorunu analiz ederken ve strateji geliştirirken amaç:

- > Yasa ve politikaların bir sorunun oluşmasına nasıl yol açtığını ve o sorunun çözümüne nasıl katkıda bulunduğunu ve
- > Analizi ve haritalamayı tamamlamak için gerekli olan bilgi eksikliklerini belirlemektir.

b) ÜÇGEN ANALİZİ

Bu analize göre ele alınan sorun, içerik, yapı ve kültür gibi üç farklı yönden incelenir. Aşağıda analizin her bir yönüyle ilgili açıklamalardan sonra yönlendirici sorularla analiz kolaylaştırılmaya çalışılacaktır.

İçerik; ele aldığımız sorun ile ilgili olan yasalar, politikalar ve bütçelerdir. Kadına yönelik şiddet sorununu çözmeye çalışan bir örgüt için, bu tür şiddeti suç kabul eden yasalar yok ise çözümün bir parçası da böyle bir yasanın kabul edilmesidir. Bu konu ile ilgili bir politika veya yasa var olsa da, uygulayacak kurum yoksa veya yeterli bütçesi yoksa bunlar da sorunun parçalarıdır. Dolayısıyla içerik, sadece yasaları değil, varolan yasaları uygulayacak kurumları ve bütçeleri de analiz etmemizi sağlar.

••• **Aşağıdaki sorular ele aldığımız sorunla ilgili içerik analizini yapmanıza yardımcı olacaktır:**

- > Soruna bir grubun çıkar ve haklarını diğerlerine karşı koruyarak katkıda bulunan bir politika veya yasa var mı?
- > Seçtiğiniz konu ile ilgili özel bir yasa veya politika var mı?
- > Hükümet bu yasa veya politikanın uygulanması için yeterli bütçe ayırmış mı?

Yapı ise bir politika veya yasanın uygulanması için var olan resmî ve gayri resmî mekanizmaları kapsar. Bu mekanizmalar arasında polis, mahkemeler, hastaneler, bakanlıklar, tarım, eğitim ve sağlık programları sayılabilir. Yapı ile ilgili analiz yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde hükümetler, STÖ'ler ve iş çevrelerini de kapsayabilir. Kadına yönelik şiddet örneğinde, mahkemeler bu konuyla ilgili yasayı tam olarak uygulamıyorlarsa sorunun bir parçasıdır.

...**Aşağıdaki sorular ele aldığınız sorunla ilgili yapı analizini yapmanıza yardımcı olacaktır:**

- > Polis ve mahkemeler bu yasayı eşit olarak uyguluyor mu?
- > Mahkemeler, ırk, din, cinsiyet veya sınıf gözetmeksizin sorunlara çözüm bulunmasını sağlıyor mu?
- > Yasal sistem, pahalı, yozlaşmış veya bazı kesimlerin erişimine kapalı mı?
- > Yasal sistemden eşitçe yararlanılabilmesi için ek hizmetler var mı? Bunlara ulaşılabilir mi?
- > Var olan programlar veya sağlanan hizmetler bazı kesimleri dışlıyor mu?
- > Politikaların uygulanmasını hükümet veya hükümet dışı bir kurum izliyor mu?

Kültür ise kişilerin bir konuyla ilgili algılarını şekillendiren değerler ve davranışlarının analizini kapsar. Değerler ve davranışlarda, diğer etkenlerin yanı sıra, din, âdetler, sınıf, toplumsal cinsiyet, etnisite ve yaş da rol oynar. Kadına yönelik şiddet ile ilgili yasalar ve uygulamalarla ilgili olarak, şiddet gören kadınların bu yasalar hakkında bilgisinin olmaması sorunun bir parçasıdır. Dolayısıyla, politikalar ve yasalar hakkında bilgi eksikliği de sorun analizinin kültürel boyutunun bir parçasıdır.

...**Aşağıdaki sorular ele aldığınız sorunla ilgili kültür analizini yapmanıza yardımcı olacaktır:**

- > Soruna katkıda bulunan siyasi/sosyal değer veya inançlar var mı?
- > Kültürel inançlar temel haklarla çelişiyor mu?
- > Kadınlar ve erkekler haklarını biliyorlar mı? Haklarını kullanabiliyorlar mı?
- > Aile ve sosyal baskılar kişilerin sorunlarına adil çözümler bulmalarına engel oluyor mu?

c) STRATEJİ HAZIRLAMA

Yukarıdaki analizden sonra var olan kaynakları ve örgütsel kapasiteyi göz önünde bulundurmadan, çözümler önermek gerekir. Yukarıdaki analizde sorun olarak tanımlanan her noktaya bir çözüm önerisi geliştirilerek sorunun bütüncül çözümü ile ilgili öznel bir harita çıkarılmış olur.

Ele alınan sorun ile ilgili olarak içeriğe yönelik çözümler yeni politika, yasa, bütçe oluşturmak veya var olan yasa, bütçe ve politikadaki değişiklikler olabilir. Yapıya yönelik çözümler arasında ise polis ve yargıç gibi yasa uygulayıcıları için eğitimler düzenlemek, önyargılarının eşitsizlik yarattığının farkına varmalarını sağlamak sayılabilir. Bunların yanı sıra ayrımcılığa yol açan kararlara yaptırımlar uygulanmasını sağlamak veya sosyal programların dışlanmış kesimleri kapsamaması gibi konuları içerebilir. Ayrıca belirlenen konularla ilgili olarak devletin veya şirketlerin hesap verebilirliklerini takip etmek de yapı ile ilgili çözüm önerileri arasında sayılabilir. Kültüre yönelik çözümler ise kamuoyunu, haklar veya hak ihlalleri konusunda bilinçlendirmeyi, eşitsizlik yaratan kurum ve yasaları etkileyebilmek için eylem grupları kurulmasını içerebilir.

d) SAVUNUCULUK STRATEJİSİNİN BELİRLENMESİ

Yukarıdaki analizin tüm yönleri için önerilen çözümlerden sonra, örgütsel kapasitenizi ve dış faktörleri de göz önünde bulundurarak bir savunuculuk stratejisi belirlemeniz gerekir. Belirlediğiniz strateji yukarıda önerdiğiniz her üç yöndeki öneriler arasından yapacağınız bir seçimle oluşacaktır. Örneğin, kadına yönelik şiddet sorunuyla ilgilenen bir örgüt, uzun dönemde şiddetin ortadan kalkması amacıyla, kısa dönemde şiddetin azalması için yasal değişiklikler talep etmeyi (içerik), bu değişikliklere paralel olarak da yargıç ve savcılarını eğitmeyi (yapı) ve medya aracılığı ile kadınları bilinçlendirmeyi (kültür) tercih edebilir. Bu, örgütün savunuculuk stratejisini oluşturacaktır.

e) UZUN ve KISA DÖNEMLİ AMAÇLAR ve HEDEFLERİN BELİRLENMESİ (SMART ANALİZİ)

Savunuculuk stratejisi belirlendikten sonra uzun ve kısa dönemli savunuculuk amaçları belirlenebilir. Uzun dönemli amacınız, gerçekleştirmek istediğiniz sosyal dönüşümdür. Bu amaç aynı zamanda örgütünüzün vizyonu ile de uyumludur. Kısa dönemli amacınız ise elde etmek istediğiniz etki veya sorununuza önerdiğiniz savunuculuk çözümünüzdür.

Hedefler ise kısa dönemli amacınızı gerçekleştirmek için somut olarak yapılması gereken faaliyetlerdir. Yukarıda belirlediğiniz stratejinizin her bir boyutunu somutlaştırarak hedeflerinizi belirleyebilirsiniz. Hedeflerin belirlenmesinde SMART analizi denilen bir yöntemle, hedeflerin özel, ölçülebilir, ulaşılabilir, gerçekçi ve zaman sınırlı olmasına çalışılır. SMART analizi yapılan hedefler kısa dönemli amacınızı gerçekleştirmenizi sağlarken, kısa dönemli amacınız da uzun dönemli amacınızın gerçekleşmesine katkıda bulunacaktır.

Şekil 1: Amaçlar ve Hedefler ilişkisi

SMART Analizi

- S** **Özel (Specific):** Hedefin olabildiğince, "kim, ne, nerede ve ne zaman..." sorularına cevap verebiliyor olması gerekir.
- M** **Ölçülebilir (Measurable):** Hedefler gerçekleştiğinde ölçülebilir sonuçlara indirgenebilmelidir.
- A** **Ulaşılabilir, başarılabılır (Achievable):** Varolan kaynaklarla belirlenen hedeflere ulaşılabilir olması gerekir.
- R** **Gerçekçi (Realistic):** Stratejinizin kimleri veya kaç kişiyi etkilemek üzere hazırlandığı da belirtilmelidir. İdealizm ile gerçekçilik arasında bir denge kurarak, baştan belirlenen yüksek hedeflerin sizi başarısızlığa sürüklemesine izin verilmemelidir. Hedefler, vizyonunuzu gerçekleştirmek için atacağınız gerçekçi adımlar olarak algılanmalıdır.
- T** **Zaman sınırlı (Timebound):** Belirlediğiniz hedeflere ulaşacağınız zaman sınırlı olarak belirtilmelidir.

Uzun dönemli amaçlar daha geneldir ve zaman içinde çok değişmez. Kısa dönemli hedeflerin ise sürekli izlenerek ne kadarının gerçekleştiğinin kontrol edilmesi gerekir. Bu hedefler, değişen koşullara uyumlu değilse gözden geçirilerek değiştirilmelidir. Hedeflerin belirlenmesi sürecin önemli bir parçasıdır ve olabildiğince katılımcı olmalıdır. Devlet, özel sektör, sivil toplum, siyasi alan, kültür ve bireyler gibi etkilenmesi düşünülen farklı aktörler göz önünde bulundurulmalıdır.

f) AKTÖRLERİN TANIMLANMASI

Yukarıda hazırlanan SMART analizi yapılmış hedeflerle, etkilenmesi düşünülen kişi ve kurumların ilişkilendirilmesi savunuculuk stratejinizi somutlaştıracaktır. Her bir hedef için meclis, bürokrasi, mahkemeler, yerel yönetimler veya uluslararası kuruluşlar gibi aktörleri düşünmek gerekir. Özel sektör veya sivil toplum örgütleri de aktörler arasında değerlendirilmelidir. Üçgen analizinin özellikle kültür

boyutu ile ilgili belirlenen hedefler demokratik alan ve sivil toplumu etkilenecek aktörler olarak tanımlayabilir. Kamu kurumları ve medya da şeffaflık ve hesap verirlüklerini artırmaları veya belli konularda farkındalık yaratmaları için aktör olarak belirlenebilir. Hoşgörüsüzlük ve sosyal dışlanmaya yol açan normları ve gelenekleri değiştirmek üzere siyasi ve sosyal kültür de hedeflenebilecek aktörler arasında sayılabilir. Bireyler de, hakları ve sorumlulukları ile ilgili olarak farkındalık yaratılması, bilinçlendirilmesi veya karar alma süreçlerine katılımlarının artırılması ile hedeflenen aktörler arasındadır.

Aşağıda yer verilen Gençlik Çalışmaları Birimi'nin yürüttüğü gençlik politikaları önerileri geliştirilmesi için bir toplantı örneği çeşitli aktörler arasında iletişim kurulabilmesi için kurulacak ortak dille ilgili iyi bir örnek oluşturuyor.

Gençlik Politikaları Önerileri Geliştirilmesi İçin (sadece) Bir Toplantı (?) – İstanbul Bilgi Üniversitesi bünyesinde faaliyetlerini yürüten Gençlik Çalışmaları Birimi (GÇB)

Gençlik Çalışmaları Birimi, Türkiye’de gençlik politikalarının bilgi ve katılımcılık temelinde geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapıyor. Bu çalışmaların tümünde gençlerle devlet arasındaki hak temelli ilişkinin gençlerin lehine geliştirilmesini bir ana akım olarak belirlemiştir.

Türkiye’de gençlik politikalarının oluşturulması sürecinde üç engel belirlemiştir.

- > “Gençlik çalışması” alanı diye çerçevesini çizdiğimiz, gençlerin gönüllülük temelinde toplumsal katılımlarını geliştirmeyi ana faaliyet alanı olarak algılayan kurumların kendi aralarındaki diyalog eksikliği,
- > Hak temelli çalışmalar yapan gençlik örgütleriyle gençlik çalışması alanındaki örgütlerin – birbirlerinden haberdar olmayacak biçimde – iletişimsizliği,
- > En genel tanımıyla gençlik sivil alanının kamu sektörüyle diyalog eksikliği.

Bu iletişimsizlik durumunun en temel çıktılarında biri, aslında asgari ortak değerler üzerinde anlaşabilecek paydaşların, kendi etki alanları çerçevesinde – sadece bildikleri yol ve ortaklarla – gençlerin hak çemberini genişletmeye yönelik çalışmaları yapmasıydı. Doğal olarak bu da Türkiye’de gençlik politikalarının özellikle katılımcılık çerçevesinde gelişmesini engelleyen bir durum haline gelmişti. Ayrıca yapılanların etkisini de azaltan bir faktördü.

Bu tikanıklığı aşmak amacıyla bir çalışma başlattık. Kamu dışında, farklı gençlik alanlarından gelen kurumların bir masa etrafında toplanarak – en azından – birbir-

lerini tanımlarını sağlamaya yönelik bir günlük bir toplantı örgütledik. Bu toplantıya çağırduğumuz örgütlerle GÇB'nin daha önceden işbirliği olmasa bile tanışıklığı olmasına dikkat ettik. Toplantıyı STGM finanse etti.

Buradaki temel ölçütlerimizden biri, aynı değerlerle hareket ettiğini düşündüğümüz kurumların – tüm terminoloji farklarına rağmen – bir araya gelmesini sağlamaya çalışmak oldu. Değerlerin çerçevesini de en geniş tanımlarıyla ayrımcılığa karşı olmak, demokratik prensiplerle hareket etmek, gençlerin özne olduğu çalışmalarını örgütlemek çerçevesinde tuttuk.

Bu toplantının en önemli çıktısı gençlik alanında aktif olan kurumlardan gelenlerin birbirlerini kişisel olarak tanımaları oldu. Bu tanışmayla birlikte, kurumsal olarak neyi nasıl yaptığımızı tartıştık ve birbirimize dair algıları olumlu yönde değiştirmiş olduk.

Tabii bir toplantının tüm tabloyu olumlu hale getirdiğini önermek de zor olur. Çünkü toplantı sonrası, toplantıya katılan örgütlerin kendilerini içeride hissedecek biçimde gelişmelerle beslenmesi için de ayrı bir çaba harcamak gerekiyor. Bir kapsayıcılık temeliyle değil, ama isteyen kurumların birbirleriyle özgürce işbirliği yaparken diğerlerini de süreçten haberdar etmesini sağlamaya yönelik iletişim süreçlerini kurgulamanın önemini kavıyoruz. Bunun, "hep beraber iş yapmak için ortak nokta bulma çabası"ndan daha önemli olduğunu düşünüyoruz.

Ayrıca bazı somut konularda (anayasanın 58. maddesine alternatif öneri, politika oluşturma ilkeleri, hangi uluslararası anlaşmalara referans verilmesi gerektiği, vb.) - özellikle yazılı metinler üzerinden – ortak bir dil oluşturma çabamız da devam ediyor. Bu çabanın somut çıktılarında biri devletle olan çeşitli diyaloglarda bu ortak dile referansla önerdiklerimiz olmaya başladı.

Sürecin başında olunması nedeniyle, yeteri kadar örgütün katılımının sağlanmadığı kabul edilebilir. Bu durum, üzerinde çok çalışılması gereken konular olduğunu gösteriyor. Buna dair eleştiriler de her zaman yapılabilir ve yapılmalıdır. Toplantı sonrası ortaya çıkan olumlu havada özellikle "genel" konularda bir ortaklık arayarak "özel" konulara girmemenin kendisini de stratejik bir öncelik olarak gördük. Zaman ilerledikçe anlaştıklarımız kadar ayrıştığımız konular da netlik kazanacak. Esas başarı ayrılıklara rağmen aynı düşündüğümüz konular üzerinden somut işbirliklerini geliştirmekle mümkün olacak gibi duruyor.

Daha ayrıntılı bilgi için:

yoruk@bilgi.edu.tr

<http://genclik.bilgi.edu.tr>

g) SWOT ANALİZİ

Kısa ve uzun dönemli amaçlar ve hedeflerinizin etkilemeye çalışacağı aktörler belirlendikten sonra örgütsel yapı ve içinde bulunulan siyasi, ekonomik ve kültürel durumla ilgili olarak da bir analiz yapmak gerekebilir. Bu analiz için en bilinen yöntem SWOT analizidir. SWOT analizi kısaca örgütün;

Güçlü Yönleri (**S**trengths)

Zayıf Yönleri (**W**eaknesses) ile örgütün dışındaki

Fırsatlar (**O**pportunities) ve

Tehditleri (**T**hreats) içerir.

Stratejinizi etkileyebilecek dış kuvvetler (fırsatlar veya tehditler) arasında, stratejinizin etkilemeyi hedeflediği konu ile ilgili gruplar veya kurumlar ve onların konu ile ilgili politikaları sayılabilir. Aynı şekilde, politik alanı etkileyen eğilimler veya gruplarla, kültürel, ideolojik veya dini kuvvetler ve o konu ile ilgili önemli gelişmeler dış kuvvetler arasındadır. Bu aşamada stratejinizi olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilecek olan tüm faktörler, yani tüm fırsatlar ve tehditler, göz önünde bulundurulmalıdır.

TABLO 1: Fırsatlar ve Tehditler

Strateji:	
Tehditler:	
Fırsatlar:	

Örgütün güçlü ve zayıf yanları arasında da hedef grupla olan ilişkiler, kaynaklar, çalışanlar, üyeler ve gönüllüler kadar örgütsel politikaların belirsizliği, konuya olan ilgisizlik, düşük katılım veya örgütle ilgili ortak bir vizyonun olmaması gibi zayıf ve güçlü yönler sayılabilir.

TABLO 2: Örgütün Güçlü ve Zayıf Yanları

Strateji:	
Güçlü Yönler:	
Zayıf Yönler:	

Bu analizlerden sonra, uzun ve kısa dönemli amaçlarınızla, hedeflerinizi gözden geçirerek, belirleyeceğin stratejinin, örgütün güçlü yanları üzerine kurulurken, zayıf yanlarını da en aza indirmesine dikkat edilmelidir. Strateji aynı zamanda belirlenen fırsatlardan en iyi şekilde faydalanarak, var olan tehditleri de en aza indirmelidir.

(Bu bölüm Veneklasen ve Miller'ın *New Weave of Power, People & Politics: The Action Guide for Advocacy and Citizen Participation* adlı kitabından derlenmiştir. Kitabın bazı bölümleri İngilizce olarak <http://www.justassociates.org/ActionGuide.htm> adresinde bulunabilir.)

KADIN ÖRGÜTLERİNİN TÜRK CEZA KANUNU'NA YÖNELİK ÇALIŞMALARI

Türk Ceza Kanununun (TCK) reformu gündeme geldiğinde, üç yıl süren çalışmalar sonucunda yeni TCK'da 30'u aşkın maddede kadın örgütlerinin etkisiyle değişiklikler yapıldı. Bu çalışmaları pek çok kadın örgütünün desteğiyle, 30'a yakın örgütten oluşan TCK Kadın Platformu yürüttü. Kadının İnsan Hakları – Yeni Çözümler Vakfı'nın sekreteryasını yürüttüğü platform aracılığı ile kanunda yapılan değişiklikler Türkiye'de STÖ'lerin yürüttüğü savunuculuk faaliyetleri için önemli bir örnek oluşturdu.

Platform üç yılda çeşitli çalışmalar yürüttü. Bu çalışmaların temelinde, önceki hükümetler döneminde hazırlanan yasa taslağına alternatif maddelerden oluşan bir taslak hazırlanması vardı. Bu taslağın farklı kadın örgütleri arasında paylaşılması ile cinsel istismar, namus suçları, tecavüzün tanımı ve kadının konumu gibi farklı konularda örgütler arasında ortak bir dil yaratıldı. E-posta, faks ve telefon aracılığı ile daha çok kadına ulaşıldı. TBMM'nin alt komisyon üyeleri ve bakanlarla görüşmeler yapıldı. Bu lobi faaliyetleri aracılığıyla kadınlar yasa maddeleri ile ilgili görüşlerini vekiller ve bakanlara aktardılar. Farklı kadın gruplarıyla koordinasyon sağlamak için e-posta grupları kullanıldı. Ankara'da bine yakın kadınla bir yürüyüş düzenlendi ve TBMM'nin ilgili oturumu kadın aktivistler tarafından izlendi.

Kampanya sonucunda cinsel saldırı suçları "kişilere karşı suçlar" olarak, cinsel saldırı suçları "cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar" olarak tanımlandı. Cinsel tecavüz ve cinsel taciz tanımları genişletilerek bu suçlara daha ağır cezalar öngörüldü. İşkence sırasında cinsel saldırı ve cinsel saldırınının, mağdurun beden veya ruh sağlığına zarar vermesi ağırlaştırıcı neden kabul edildi. Evlilik içi tecavüz ve cinsel saldırı açıkça suç olarak tanımlandı ve cezaya tabi tutuldu. İşyerinde cinsel taciz açıkça suç kabul edildi ve cezalandırıldı. Yetkili savcı ve hâkim kararı olmaksızın genital muayene yapmak ve yaptırmak cezalandırıldı. Aile içi şiddet, işkencenin bir alt türü olan "eziyet" kapsamına alınarak ağır cezalar verildi. Çocukların cinsel istismarı ayrı bir suç olarak tanımlandı ve daha ağır cezalara tabi tutuldu. Çocukların cinsel istismarında ve cinsel saldı-

rıda "rıza"nın var olabileceğini varsayan tanımlamalar kaldırıldı. Eski TCK' da bulunan tecavüzcüyle evlendirmede cezanın ertelenmesini öngören madde kaldırıldı. Yine eski TCK' da bulunan, evlenmek amacıyla kaçırma ve alıkoyma suçlarında cezanın iptalini öngören madde kaldırıldı. Töre cinayetleri nitelikli insan öldürme kapsamına alındı. Irz, haya, edep gibi zamana göre değişen, göreceli ve kadınların hak ve özgürlüklerini kısıtlamak için yorumlanan kavramlar kaldırıldı. Evli-bekar, bakire-bakire olmayan kadınlar arasında ayırıcılık yapan düzenlemeler ve evlilik dışı yeni doğmuş çocuğunu öldüren anneye ceza indirimi öngören madde kaldırıldı. Tüm bu değişikliklere rağmen, yeni TCK'da insan hakları ve cinsiyet eşitliği açısından hâlâ sorunlu maddeler olması dolayısıyla kadın örgütleri değişiklik taleplerine devam ediyorlar.

(Bu bölüm şu çalışmalardan edinilen bilgilerle derlendi: TCK Kadın Platformu'nun 01.06.2005 tarihli basın açıklaması, "Bergama Köylüleri Mücadelesi" (Noyan Özkan), "Türkiye'de Kadın Hareketi ve Savunuculuk Çalışmaları" (Zelal Ayman), "STK Eğitim ve Araştırma Birimi Savunuculuk ve Politikaları Etkileme Konferans Yazıları" (İstanbul Bilgi Üniversitesi).

KAYNAKÇA:

- 1 Jenkins, J. C., "Nonprofit organisations and policy advocacy" in Powell, W. W. (ed) *The nonprofit sector: A Research Handbook*, New Haven: Yale University Press, 1987
- 2 BOND Guidance Notes Series 3 <http://www.bond.org.uk/advocacy/guidwhatandwhy.html>
- 3 Veneklasen, L., Miller, V., *New Weave of Power, People & Politics: The Action Guide for Advocacy and Citizen Participation*, World Neighbours, 2002: 26, <http://www.justassociates.org/ActionGuide.htm>
- 4 Najam, A., *Citizen Organisations as Policy Entrepreneurs*, in Lewis, D (ed) *International perspectives on voluntary action: reshaping the third sector*, Earthscan, 1998
- 5 Avner, M., *The lobbying and advocacy handbook for nonprofit organizations: shaping public policy at the state and local level*, Amherst H. Wilder Foundation, 2001
- 6 Veneklasen, L. ve Miller, V., 2002
- 7 Veneklasen, L. ve Miller, V., 2002
- 8 Grindle, M. S., Thomas, J. W., *Public Choices and Policy Change: The political economy of reform in developing countries*, The John Hopkins University Press, 1991
- 9 Grindle, M. S. ve Thomas, J. W., 1991 ve Clay, E. J. And Schaffer, B. B (eds), *Room for Manoeuvre, An Explanation of Public Policy in Agriculture and Rural Development*. London, Heinemann, 1986

STGM tarafından yürütülen "Türkiye'de Sivil Toplumun Gelişiminin ve Sivil Diyalogun Desteklenmesi" projesi, Avrupa Birliği tarafından desteklenmektedir.

Sivil Toplum Geliştirme Merkezi

708. Sok. No: 14/9 06550 Yıldız Çankaya Ankara
Tel: (312) 442 42 62 (pbx) Faks: (312) 442 57 55
e-posta: bilgi@stgm.org.tr
web: www.stgm.org.tr

STGM Adana Yerel Destek Merkezi

Kurtuluş Mahallesi 64010 Sok.
No: 14, Kat: 1, Daire: 1 Seyhan/Adana
Tel: (322) 322 453 04 50 Faks: (322) 453 04 02
e-posta: adana@stgm.org.tr
web: http://adana.stgm.org.tr

STGM Denizli Yerel Destek Merkezi

Saltak Mah. 1521 Sok.
No: 16 D: 1, 20100 Denizli
Tel: (258) 241 60 11 Faks: (258) 241 50 11
e-posta: denizli@stgm.org.tr
web: http://denizli.stgm.org.tr

STGM Diyarbakır Yerel Destek Merkezi

Fabrika Cad. Sümer Park Kampüsü
Kent Gönüllüleri Binası Kat: 1, Diyarbakır
Tel: (412) 226 60 77 Faks: (412) 226 30 65
e-posta: diyarbakir@stgm.org.tr
web: http://diyarbakir.stgm.org.tr

STGM Eskişehir Yerel Destek Merkezi

Deliklitaş Mah. Gürman Sok.
No: 16, 26090 Eskişehir
Tel: (222) 220 40 36 Faks: (222) 220 40 76
e-posta: eskisehir@stgm.org.tr
web: http://eskisehir.stgm.org.tr